Çer yzinin pərunletərsləb sirginder!

"Satsəjaldə Cьqьs"

Cьqьs qaza qьstən oəbьs tьq partьja, kenes kəmijte ti men kəsip kenesinincə semej qalalıq partьja kenes kəmijteti nin kəzeti

1937 çы 21 dekəbir №132(217)

Tilciler qozqalьsьna balcebektik bas сьlьq kerek

Kəzetimizdiq aygyngi sanьnda əlkelik partьja kəmijtetinin tilciler qozqalьsь tuvralь çaz qan qatьn çarьjalap otьrmьz.

Əlkelik partьja kəmijteti nul qatьnda, tilciler qozqalьsь tuvralь, ortalıq partьja kəmijtetinin 1931-çı. 16-əpireldegi qavlьsьnda cьndap qolqa alьp, tez arada tilciler qozqalьsьn qajta quruv çumьsьn ajaqtap. Baspa səzdi əkpindi baspa səzge ajnalдьruv qoldarьn kərsetip otьr.

Cьnьnda əlkelik partьja kəmijtetinin bul qatь, Qazaqьstan kəlemindegi tilciler qozqalьsьnьn çumьsьn qajta quruv çin çəne tilciler qozqalьsь çumьsьn çqarь satьqa kəteryv çin erekçe maalьz bar qat.

Yjitkeni, tilciler qozqalьsьn qajta quruv çumьsь, kəp çerlerde əli qolqa alьnьp çetbegen məselе. Çəsьratьn qalьq çoq, bizdin oəbьsьmьzdada bul çumьsь qolqa alьnьp çetbegen məselе.

Bas biz, tilciler qozqalьsь tuvralь məseleni budan əki-çı aj burьn kətərdik. Sentəbirdiq 8-inde oəbьstьq partьja kəmijtetinin aldьnaqoldьq.

Kəzetimizde (68-86-sandarьnda) ortalıq partьja kəmijtetinin 1931-çılıq 16-əpireldegi „tilciler qozqalьsьn qajta quruv" tuvralь bir nece basьq maqalalar bastьq.

Bul çazьlqan maqalalarьmьzda, ortalıq partьja kəmijtetinin 16-əpireldegi qavlьsьn uqьndaruv men qatar, Rijdirde Alqanek, Aqqal sьjaqtь altьn kəndə Tiude, çana salьnьp çatqan çana qurьlьstarda, baqpozdarda, qalqozdarda, tilciler qozqalьsьn qalaj etkende, qajta quruvqa boladь? bularдьn ər qajsьsьnьn mindetteri qandaj? oəbьlardь uqьndьruvqa tьrəstьq.

Bir sьpьra əvdandьq kəzetterge sьn çazьlqanda, tilciler qozqalьsь tuvralь partьja çoьnьn burmalap otьrqandьqtarь kərsetildi. Bir qatar əndiris orьnda rьndaqь əkpindi tilcilerimizge bul çəndə arnap qatta çazdьq.

Bir sьpьra əndiris orьndarьnda, baspa səz birijgdilerin ujьmdastrдьq. Olar men bajlanьs çaqqan sajda bastadьq.

Bir qatar avdandarqa tilciler qozqalьsь tuvralь ədejlep derek tipterde çazьldь.

Aljada, bul istelgen ister, ətə çetkiliksiz boldь. Bastalqan çumьs ajaqsızdav qalьp otьrdь. Bu qan bir çaqьnan biz özimiz çavaptь solsaq ekinci çaqьnan avдandьq partьja kəmijtetteri men avdanьpьq kəzetterimiz çavaptь devge tuvra keledi.

Yjitkeni kynl aygynge çejin, biz kəterip otьrqan tilciler qozqalьsь məselesin çedət qolqa alqan avdandьq partьja kəmijtetter men avdandьq kəzetter çoqtьq çasь.

Qarqarьb avdanьndaçьqьp turaten „Ennek majdanь„ Pasьladaqь „qalqoz„ Bajan-avьladaqь „Lenin tuvь„ ali kynge çejin ortalıq partьja kəmijtetinin 16-çı əpireldegi qavlьsьn iske asьruvralь tyk istemegeni əz aldьna tursan, sol qavlьnь bilmeytindigi anьqtalьp otьr.

Bijdirde çьqatьn „Çumьsce„ kəzetinin bir çavaptь qьzmetcisi kəzetimizde cьqarqandь, kəzetqьzmetcileri bolьp, kisi basьnapolen çoldan belip alьp ərəq çьqaramьz. Yjitkeni, cetten adam çazsajdь bul bir, ekinci tilcilerimiz çoq dejdi.

Bul „avьruv" basqa kəzetterimizdede bar. Buqan qaraqanda, tilciler qozqalьsьna mylde basьlьq etilmej otьrqandьqь kerinej. Solaj bola tursada, bul kəmijtilkerin kərsete tursaqta (astə-e „Çumьsce„) çoqarqь atalqan kəzetterimizde əli yn çoq.

Biren saran kəzetter bolmasa, avdandьq kəzetterimizdiq kəpcilizi tilciler qozqalьsьn umьtьp ketip otьr.

Buqan qaraqanda, bizdin oəbьsьmьzdada tilciler qozqalьsьn qajta quruv çumьsь qolqa alьnьp çetbegen məselе.

Negizgi kəsip orьndarьnda çana qurьlьs orьndarьnda Qazaqьstanda, Emni nepti Qarsaqpaj zavsьb qurьlьsь, Rijdir, Bajqac kəmbajnatь qurьlьsь Qarsaqpaj (Tyriksip) sapqozdarda. M.T.Sstarda qalqozdarda çumьsce, avьl tilcileri qozqalьsьn kycejtyvge, sol sьjaqtь avьl tilcileri arasьndaqь çumьstь kycejtyvge ajrьqca kənil bəlsin.

2. 1932 çы dekəbir icinde 1932 çы qьjnuvar icinde Qazaqьstannьq kəsip orьndarьnda, sapqozdarьnda, M. T. S. tarьndaqalqozdarьnda çumьsce, avьl tilcileri qozqalьsьn kycejtyvge, sol sьjaqtь avьl tilcileri arasьndaqь çumьsce, avьl tilcilerinin baspa səz əkpindilerinin kəş çьlьstarь etkizilip, ol çьlьstarda ortalıq partьja kəmijtetinin „çumьsce avьl tilcileri qazqalьsьn qajta quruv

tuvralь" tomengi baspa səzdin mindetteri tuvralь bьtalin çoldaətьn altь cartьn orьndav negizi ər bir kəsip orьnьnь sapqozdьn, qalqozdьn çaqdaьna qaru çumьsce avьl tilcileri çumьsьnьn tyrlerin iske asьruv qavlьarь tolьq talqlansьn.

Bulavqьttьnjicinde çumьsce avьl tilcilerinin avdandьq məqlijsteri syjetteri etkizilsin, çumьsce avьl tilcilerinin çьlьstarьn, syjetterin etkizyv avdandьq partьja kəmijtetteri avdandьq kəzetterge çykterisin. Buqan çalpь basьslavtyv oəbьsьnьq partьja kəmijtetterine oəbьsьtьq kəzetterdiq basqarmalarьna tapsьrьlsьn.

3. Oəbьstьq, avdandьq kəzetterdin çumьsce avьl tilcilerine saralap bascьlьq qьluv qamatьmasьz etilsin. Munьn çyn avdandarda bir bьnqajьsь kəsip orьndaqь bir bьnqajьsь qьzmettegi çumьsce avьl tilcilerinin kəpcilik qolь tavar iste jtin kəsip orьndarьnda çumьstьq tilcilerdin çumьsce avьl tilcilerdin Sovda orьndarьndaqь t varlьqmilerdegi tilcilerdin çəne saqalarьnьn məçlijsteri syjetterin etkizilip turьlatьn bolsьn.

Avьl tilcileri arasьndaqь çumьstaqь negizgi mindet avьldaqь qalqozcьlardьn, kedejlerdin ortacalardьn çurtcьlьq pikirin „Qazaqьstannьq avьl caruvacьlьqь onьhicinde mal caruvacьlьqь tuvralь"Ortalıq partьja kəmijtetinin 17-sentəbirdegi qavlьalьq kəmeserler kenesi men əkelik partьja kəmijtetinin qavlьarьn orьndav tənjreçine ujьmdastьruv. Avьl tilcileri bul qatьlardь nəlsenip iske asьruvcьlar boluv kerek" dep otьr.

Negizgi mindetter, mьna oəbьsьnь kərsetilgender. Bul mindetter iske asьruv çəninde biz oəbьsьtьq partьja kəmijtetі men birlesip bir qatar caralar qoldanьlьp ços par tyzep çatьrmьz, Çuvaq arada qoldanьlqan amaldardь istelgeli otьrqan isterdin çosparlarьn, kəzetimizde çarьjalanadь.

Alajda, avdandьq partьja kəmijtetteri çəne avdandьq kəzetterdiq nasqarmalarь əlkelik partьja kəmijtetinin qavlьsьn, negizge alьp dajьndьq çumьsьna kirire bilyvleri kerek.

Mal sapqozdarьndaqь barlьqençener teqnijk mamandarqa.

Cьqьs qazaqьstan qara mal tires odaqьnьnençener teqnijk qьzmetkerlerinin acьq qatь.

Çəldastar!

Oəbьsьtьq partьja kəmijtetinin qavlьsьnda bizdiq tires çoьnьn qanaqattanarьq emes dep taptь.

Mal esimin keteryvde biz oьrqan olqьqta otьrmьz Qosqa durьs tap dajьndatьa-almadьq maldan əngen zattardь ykmet orьna tapsьruvda mindetimizdi tolьq orьndap cьqa almadьq.

Bulaj boluvьnьn səbəbi bizdin özimizden özimizdiq çana çaqdajda çanaca istep, çanaca basqьq ete bilmeymizden, biz çumьs negizin çana tərtipke kəcirəalmadьq. Kəvlidikti çumьsta partьja kəsemi çoldas **tətalinn** 6 cartьn qoldana bilmedik. Sapqozdar tiresterde caruvacьlьq esepke qoьlmaj keledi. Çavapsьz dьq jesizdik kycti. Sapqozdarqa çəke permi toьndaqь sarəcьraq bascьlьq etilmedi. Əndiris çaqdajlarь men tolьq tanьsa almadьq.

Oləqьlqь çojuvda, sapqozdardь ujьmdastьruv caruvacьlьq çaqьnan nьqajtuvda, sapqoz permi, tabьndarda çumьs sapasьnarьtьruvda bir tires, sapqoz mamandarьnьq aldьnda iri-iri kyrdeli mindetter, çavaptьlьq tur.

Bizdiq tires, sapqozdardaqь mamandarьnьz byggnge çejin əzderinin kyndelikti çumьstarьnda, caruvanьn satьsjaldь tyrin nьqajtuv çin İqaçьmьs qajьratqajьtьas çiger korsetip çьn belendillik kərsete almaj keledi.

Tires sapqoz mamandar; qara mal tiresiniq aldьna partьja men ykimet çojьp otьrqan min detteri orьndavda partьja men ykimet qala bərdi, bykil kenes çurtcьlьqьnьn aldьnda əzderin tires sapqoz çavaptь qьzmetkerleri men birdej çavaptьmьn dep sanavlarь kerek.

Ər bir maman əzinin ataqьmindetin ajqьn uqьna nilyv men qatar sol mindetti orьndav çolьnda kyresede nilyvi kerek.

Oəbьsьtьq tires çanьndaqьençener-teqnijkter kenesinin bu qrosь barlьq sapqoz mamandarьn kyndelikti çumьs negizin qajta quruv men qatar mindetterdi orьndap, cьquv kyresine çaqьradь.

1) Mal basьn qьstan 100 pursent aman alьp cьquv əsire-e 32-çы telin qьstan aman alьp cьquv kyresin kycejtiken ystine kycejtyv.

2) Qьstan maldь sapalь kyjlі alьp cьquv.

3) Çazqь egiske dajьndьq çumьsьn kycejtyv tьraktьr avьl caruvacьlьq məçijneler remontьnьn sapalь boluvьna erekçe kəmli bolyv.

4) Qьsqь mal telin (auzavdь) tolьq aman asьrap cьquv.

5) mal əninine ykimet çospar-ьn 100 pursent artьqь men orьndap otьruv.

Sapqoz permelerin ujьmdastьruv caruvacьlьq nьqajtuv kyresine attanajьq.

Oəbьsьtьq qara mal tiresiniq çanьndaqьençener-teqnijkter kenesinin aujьrosь.

Satsəjaldь mindetteme

Biz Cьqьs Qazaqьstan qara mal sapqozdar tiresiniq mamandarь əzimizdiq çalpь çьjьlьsьmьzda oəbьsьtьq partьja kəmijtetinin 32-çы 21-noəjnirdegi „qara mal" „Cocqa" tiresteri men sapqozdarьnьn tekseryv qortьndьsь tuvralь qavlьsьn talqulaj otьrьp, temendegi satsьjaldь mindetemelerdi iske asьramьz dep senim bereemiz.

Sapqozdardь ujьmdastьruv caruvacьlьq çaqьnan nьqajtuv, maqaruvacьlьqь məselesin cecyv maqsatьn kəzdep, oəbьsьtьq partьja kəmijteti kərsetken caralardь ne qurlьm tez uvaqьttьn icinde çyzege asьruv maqsatьmen özimizdi özimiz əkpindimiz dep çarьjalajmьz, çumьs iske iske asьruv çin temendegilerdi çyzege asьrmaqcьmьz.

1. Sapqoz əndirisin ujьmdastьruv, sapqoz əndirisinin negizgi nuvьnь permilerdi nьqajtuv, olardьn qolьna berilgen malonorolьn durьstav çumьstarьn bьtalin 6 cartьnьn negizine syjenip qajta quramьz. Çumьstaqь, bastap tireske çejin çumьsta satsьjaldь ədis kyrine kəcirmiz. Sapqoz əndirisinin əzgeçellikteri men çete tanьsamьz. Əərese permi çumьsьna erekçe kənil bəlemiz. Əndiristiq kyndelikti çumьstarьnan tireske çejin çumьsta satsьjaldь ədis kyrine kəcirmiz. Sapqozqa, ujьmdastьruv caruvacьlьq çaqьn nьqajtuvda kyç, kəmegimizdi kycejtemiz.

2. Kəpcilik arasьndaqь çumьstь kycejtyv arqasьnda 20-çı nuvarqa çejin sapqozdarda əndiris qaraçat qosparlarьn çasap əitiremiz. Onь men qabat qospardь tasьn, permi birijgdilerge çetkizemiz.

3. 33-çəldьq 1-pesiralьna çejin barlьq sapqozdardь caruvacьlьq esepke kəcirip, enьek aqьnьndizdeinaj tərtiap men beretin bolamьz,

4. „Teqnijkeni kəpcilikke çetkizyv" uranьn çyzege asьruv maqsatь men, mal caruvacьlьqьn erkendetyv teqnijkesi menquraldanuv çeldьqьn çarьjalajmiz.

Tires çumьsь men sapqozdarqa cьqqan sajьn kyn burьn çasalqan çospar boьnca ər qajьsьmьz teqnijke temesinen en kemi 2 leksijeden bajandama çasap otьratьn bolamьz.

5. Əədiristi ujьmdastьruv, mal əsimin kycejtyv çin mьna temendegilerdiçyregeesьsьruvkyresin acamьz.

a) 33-çьlь tel əlimin çospardьndap çьquv çin özimizdi özimiz çin kemi 2 çы Cьqьs Qazaqьstan qara mal tiresinde çьqmet etyvge əəkitemiz.

Bizden ozasa qalьasasdep Semej cocqa sapqozdarьnьn tiresi men Pasьladar qara mal sapqoztarьnьn tiresin satsьjaldь çarьsqa qatarьmьzqa çaqьramьz.

Çoqarqь satsьjaldь mindettemede kərsetilgenderdin orьndatuvьn baqьlap kəpcilik aldьna taratьp otьruvdь „satsьjaldь cьqьs", „Pirijertis pьrьədasьnan" orajmьz.

Cьqьs Qazaqьstan qara mal sapqozdarь tiresiniq çavaptь qьzmetkerleri menençener-teqnijkteri.

1 Kəzmijn
2. Girijgerip,
3. Muqrj uls,
4. Rьbalko,
5. Makejçijk
6. Entuvcesiskij,
7. Bьdro,
8. Luvganop,
9. Bolosnijkəp,
10. Arbuvzosa,
11. Calbq,
12. Cersovsop,
13. Çalabaj uls,
14. Baqnijn,
15. Tijtosa,
16. Pijtcijpovьc,
17. Sapoçnijkəp,
18. Bьmьslosьskij,
19. Kəsarьp,
20. Gərkəbenko,
21. Pьruvsop,
22. Nogajьp,
23. Çьjsoderop,
24. Jarmoc,
25. Girəznop.

Qьzьl avozben astьq tegip çatqan qalqozcьlar

Kəpcilik navqan çumьstarьn orьndav çəninde məlimet bermegen tuvralь səgis berildi

Osь uvaqьtqa dejin çyripUlan, Kəton qaraqaj, Ertis, çaqan astьq dajьndav birles Avьralь, Rijdir, Əskemen, Bortik cartьn tekseryv, qarçь oduvlьjqa, Metiropan, Carbaqçьjnav, navqanь çənindegi tь, Lazop, Yvkirajьn, Camaçumьstardan, çənede tyrli najqь, Maksim-gərkij qalqan esep sanaq çumьsьnan uvaqьnda məlimet bermej osь avdandьq meskəmderge estyv uvaqьtqa dejin berilgen numьnanь tapsьrdь; mundajqav derektipterge çavap bertərtipsiz kəpcilik çumьsьnamegeni çin oəbьsьtьq məcijnem çurajdь qaraqan kəmcilik çumьstarьn tez tyzetbejlar odaqьnьn kəmijteti təmendegi avdandar men tьrak tьr ьstansalarьndaqь məşkəmderge qattь səgis çarьjalandь.

1. Suruvpa, Maksim-gərkij
2. Çamanajqь M.T.S. olqьlьqtь tez çojьp çosparьn səzsiz orьndasьn.

Oəbьs kəlemində məçijne tьraktьr ьstansalarьn çəlpь alqanda çьldьq astьq dajьndav çosparьn 10-dekəəbirde 101 pursent orьndap çəqtь, çkimet orьnьa məçijne-tьraktьr ьstansalarьnьn çьldьq astьq dajьndav çosparьnan 286840 sentiner boьtь otьr, M.T.Sstar 288129 sentiner.

Bul çəndə ər bir M.T.Sstardь çekelep alsaq çalqьz Camanajqь M.T.S. qana çosparьn tolьq orьndaj almadь. 10-dekəəbirge dejin bul M.T.S. çьldьq astьqь dajьndav ço parьn 94,9 pursent qana orьndadь. Camanajqa M.T.S. endi 1712 sentiner astьq tapsьruvь kerek. Onson Nobocyisi M.T. sьnda astьq dajьndav çosparьnan mojьnьnda 40 sentiner boьcь otьr, minə bul M.T.Sstar tez arada özderinin boьcьn ətevleri kerek.

Ykimetke beretin boьcьt tegisinen ətep boluv men qatar qaqьndь egiske kerekti juqьm orьndaj almadь. 10-dekəəbirge dejin bul M.T.S. çьldьq astьqьc çumьsa lsьn.

Musta uls Muqametçan.

„Satsəjaldь cьqьs"

Kəzetin çanqadan aldьrьp yzbej oqьndar

Çumaqalь.

„Arqalьq batьr"

tvuralь bir ek avьz səz.

(basь 130-sanda)

Biz kəzetimizdiq 130-çь sanьnda, pijesedegi uvaqьlqalardьn, sastaluvьna səsep boldan qanьnьn sarь kəzi atь ekeni, Arqalьq batьrdьn, qannan yvedeqilijerden „əngen manap aruvaq, bir əzinə tapsьrdьm „

Arqalьqtaj erindi" degen sata alьp dyrsit eline çyrip kelkenin çazьp edik, endi batьrdьn sarь çal tuipar men, cьqqansaparь tuvralь qьsqaca colьp etelik.

Arqalьq batьrdьn çoldasь, Çubaj, „endi osь menen bul çorbьtьq ajaqь nilterme eken" dep surajdь, Arqalьq oqan „aj Çubaj-aj! salasьn av, dyrsittiq nelerin eltirip kele çatьrmьz Biratьnь qunь, bir nece adamьnьn basьn çutte.....munьn ajaqь talajqьrqьn, talaj syrgin solar....."av dejdi.

Çьlaq degen çoldasь, „biz elge aman esen barqan sonь acьtore qandaj qyunar eken" dejdi. Bir sezinde.....„bizdiq osьkele çalqan çьlqьmьzdьn icinde nece tyrli aja gez attar bar" degendi ajtadь.

Osьoqan qaraqanda, Arqalьq batьr, talajdь eltirip, barьmtalap toptaqan çьlqь ajdap qajtqan. „Açь tere qandaj quvanar edilegen" sezge qaraqanda, bular çavdь muajatь iri olçalь bolьp qajtqan adamdar sьjaqtь.

Bul tursьn, bulardьn qajtqь kele çatqanda, talaj talaj „qьzbьtar" solqan. Bularqa çav-quvьp çetedi. Arqalьq batьr çəkə əzi çoldastarьnьn arьndа qalьp otьrьpti. Sonda, „ne qьlasьndar? çirkin bir qara qasqa atlь batьr kerdim....

„.....çьjьrma otьz quvçьnсь əlkizip çinerip artьnan tyre tijistim. Qoьndaqь nece batan sa mandarьn urcьqtaj yjirip otьrdь (olçi batьrdь ajtadь dyrsittenсьqqan bir „Qaziretçalь" qoьlartьndaqь kisilerin tompьldatьpтyvtyrip çkele çatqan, menen cьsьndajda seskengen çoq" dejdi.

Arqalьq batьr „əj oqan ne qaruvьldьn?" dese, Arqalьq, „ol najza salqan son menin najza salmaj basqa quruv çumsavьm nmas boldь. Qane ekeq men Ər jaunektin aruvaqьn çaqьrьp olardьn „aruvaqtarьn çaqьrqanson qandaj batьr bolsadь, çьdaj almajdь qoьlçь.) açьrьp çelip najzamdь saldьm) naqьs „Qaziretçalь" esempe? çj, sol çəndə qara qasqa atlьn beli yzitip çerge tystі" dejdi.

Tujaj, Çьlaqqa, Arqalьq batьrdьn erligin ajtьp tygese almajdь. Bir sezinde: „oipьrmajl ajuvmen alьsa tyskende, men çьdaj almaj qançarьndь ala çygirip kelgenimce, ajuvdьq çaqьn ajьrьp tastapь" dejdi.

Tujdqьn bul sezine qaraqanda, Arqalьq batьr, Qur qol-aqajuvlardьn çaqtarьn ajьrьp tastaj beretin kerindi.....(baqьtьsьajuvlarі senderde kərgen ekensinder qoj keretindi ç.):...

Bul əngimeler, əz basьmьzdьedəvir-ag çubalandьradь. Bizce, sol çьn devge çəne tarьjdь, (solqan) uvaqьlqa devge sьjnьqьramajdь. Bizdiq oьmьzca, bu ertegi, ertegi bolqanda tьm eskilev qurьqqa sьrьq çalqaqan ertegi.

Olaj bolsa, mundaj ertegilerti, tarьjqь q jqьlь uvaqьlqa (ьslajca ajtьqanda solqan uvaqьlqa çьn uvaqьlqa) dep purletarьjat çurtcьlьqьnьn aldьndaqьzьl kenirdek boluvdьn əzi çaqьs nərse emes av dep oljajmьz.

Yjitkeni puroletarьjat çurtcьlьqь, bul ertegilerden neni yjirnedir qandaj əneçe yigi almaçь? ....„eliriki çьdaj çьndь çьldaj urçandaj" qьlьp kərsetetin „tarьjqь uvaqьlqalar" dan zьjanan basqa keler pajda qance?.

III

Biz, Arqalьq batьr" dьq, kimniq „batьrь" ekendigi men onьn ertegi ekendigin qьsqaca tyrde bolsana-bolьp etik. Biraq „Arqalьq batьr" dьn ereskeldigi, tek aular qana devge bolmejdь.

„Arqalьq batьr" dьn masqaraсьlьqь əli aldьmьzda. „Arqalьq batьr", ertegini qojьp. „avlijelik" çasajdь.

Arqalьq batьr, erten bolatsnuvaqьçanь, aygyn atip çojadь. Yjitkeni, tys keredi. Tysinde ergengi boiatьn uvaqьçanь bolçajь.

Mьjsaldar kettirelik. Arqalьq eige qajtьp keledi. Kynder etedi. Kynderde bir kyn Arqalьq najzasьn aj-baltasьn tyzejdi. Arqalьqtьn ojeli qara kez, „ay çyn tanь atqalь qaruv çaraqьnь tyzetip otьrsьn, Əzinə bir qoralьquv kirip otьr qoj, bir çaqь çolavсь çyresin-be? əldə qalda?" dejdi.

Arqalьq" Qara kez qalqam ayçyn tyndə bir çaman tys kerip sonan coeьp sajmandarьmdь tyzep otьrmьn" dejdi. „Tysimde Köken bil men Beisen bil kelip ilьsta emes çaqьnda, aygyn emes erten, „esli er çor bolasьn iv dep qasьma çьlap kelip çyr. Ojana kelsem tysim eken"....dejdi.

Onь men de qojmajdь, „ekinci qajtar-, ujьqtap ketsem, ne ekenin bilmejmin, bir yiken bilik tavdьn çinde ezim kermedim, çor myjizdi ajuvandar qemap, solar men soqьsьp çyredim, najzamda, qьbьsmda ortabelinen qaq bolindi. Osь tystemidi əzimce çorьp, qamьzdaqapь ketsejin dep qarvçaratьndь tyzetip otьrmьn" dejdi.

Ərdinə, əngime, Arqalьqtьn tys keryvinde emes qoj. Tys kerəry ge mymkinde qoj. Biraq sol kərgen tysi, əzinin ol tysiçoruvь, bəride ras bolьp cьqadь.

Arqalьqtьn, tysinde kelip çyrgen, Kəkem men Bejsen bijler əninde keledi.Olar Arqalьqtьn tysinde, „aksta emes çaqьndь, aygyn emes erten, esli er çor bolasьn-av dese", ertenjne (əntete), „saq bol Arqalьq, Aqьnjudaj urdь. Seni ustap bermek sol tь" desedi.

Yjitkeni, eldi dyrsittiq, qalьnjolь men batьrlarь, əekteri qamap, açь qaqьnnan avьlьnda çatьь. Qan sul kelgen çavqa qarsьtura almajdь. Aqьrnda Arqalьq batьrdь çoldastarь men, dyrsittiq adamdarьnьn çoldarьna ustap, beredi. Sonь men, Arqalьq batьr, çaj qana batьr emes, „Arqasь bar", „Çvjijeligi" barbatьr dejdi qoj pijese.

Bul tursьn, Arqalьq, qolqajtysyvdiq aldьnda, atьlьp sekirip bir duvana keledi. Ol duvanadaqal acadь, bal acьp çiberip, „aldь kyjinic, artь syjinic" dep kyni burьn bolçap ol ketedi. Bul duvanьnьn acqan salьda, ajьtqan sazide durьs bolьp cьçadь. (Arqalьq qolqa tysken men qutьldь qoj ç.)

Bul „keremetterge" qaraçanda, tyskede senyv kerek, duvanaqadь senyv kerek, olaj bolsa, nizge belgisiz „bir yiken çassьrьn kyo" („qudaj sьmaq"), barlьqьnnada, senyv kerek bolьp cьçadь" qajtedi?.

Onaj bolatьn bolsa, bul „tarьjь!"„qaj jьlь"munaj degen atьs. ayrkenip cьçqan,ьjdьjecьldьq degmej ne devge bolmadь? nizce. munan basqa at tavьp qojuvqьjьn.

„Menin qьzьqьmdь elgende kərersin" degen eken birey, sol ajьtqanda),„Arqalьq batьr" dьn ne tyrli soraqьlqatarь əli aldьmьzda.

„Arqalьq batьr" dьq kejingi uvaqьjqalarьnda, bilqь osьndaj ne tyrli „keremetter" kezdesip otьradь. Eudigi bul kərəmetterdiq bastь bastьlarьna toqtalьp etelik.

Arqalьq,Çubaj, Çьlaq çane Tulaq terlevin ustap berdi. Bularьn dyrsittiq uvaqьnсьlarь eline ilьp qajtadь.

Tujaqtь daraqa asьp eltiredi Qalqan yçevin anaqtьdь, ciritiq eltiryvge nujьrьq etedi. Bular dьn qol-ajaqtarь buqavlь, moьndarьn da, terit kezdik caracьtaqtaj, qulьptap kiljizgen çarmaqamьt ne çatuvqa, ne çьjsajьp otьruvqa bolmajdь. Qoldarь neavьzьna, ne ajaqьna çetbejdi As, suvsьn bergizəejdi.

Dal osь kyjde segiz kyn; segiz tyn turadь. Arqalьq zarlanadь, Aruvqatarьn caqьra bastajь. „er Çonibek qajdasьn?.... er Qazьbek qajdasьn?..... er Qasaaj qajdasьn?..... tuvalarьndь al çan qolьna, izderindi quvqan artьnda, qulьnsьn men Arqalьq. Tutqьnda turmьn zarlanьp, aruvaqtarьn bar bolsa, kerinici maqan Qazir kep" dep çalaarьndь.

Tap sol kezde „qolьnda cьçaqdanь bir qьz kelip" esikten çarap, „osьnda qazaqtьn Arqalьq degen batьrь barma?" dep surajdь. Bul dyrsittiq qanьnьn çazь eken, Arqalьq batьrdь este çyredi eken, kynderde sir kyn tysiqde, Arqalьqtь keripti de qacьq bolьptь.

Qьzl Ajaqtьn buqavьn əgep kesip bosatadь. Arqalьq batьr, ekinci, yçinci bəlmedegi çoltastarьn tas bəlmelerdi buzьp ізdep çyrip tavьp aladь. Qьjaq eledi. Arqalьq pen Çubaj qьzlьq əkelip bergen tamaqьn çejdi.

Biraq, avaqtьdan cьçьp ketivge „əəget kep" bul yjden toqьz esikten ətip cьçasьn. Ər esiktiq kezinde qaruvlь kyzetciler bar. Eq sьrtqь qaqьasьnьn aldьndа' on çaqtь qaruvlь kyzetciler tur „dejdi qьz.

Qьz amandasьp qajtadь. Qьz ketkennen kejin, Arqalьq, qajsat cirkin qajtьp ketkenbe?", çy girip kelip esikil kevdesi men qojьp çtaere-ti. Esik calqasьnan icьlьp ketedi. Kyzetciler qarsьlasaaq tygil Arqalьqtьn ekpini men domalap biriniq ystine biri tulap çatadь. Arqalьq sonь men toqьz qabat esikten samsaqan sarь çavdьq icinen tek ekpini men-aq qutьlьp ketedi.

Qazaqtьn „batьrьna" tysin de kerip qannьn qьzьnьn qaьq boluvь segiz kyn segiz tyn uze bykəej. nar tartsaqan adamirdьn (Arqalьqtьn algi temir-esкti kevde men iljerip acьp, kyzeteiterdi ekpini men coqarlaь bizce tarьjqь kcьn uyaьjqa emes, tarьjqь etirik uvaqьjqa devge qana boladь.

Bul munь men tursьn,

V.

(Ataqь 2.bette(

„Satsəjaldь cьqьs"
Kəzetin çanqadan aldьrьp yzbej oqьndar

Barlıq obılıstıq, avdandıq, partıja kəmıtetterınıń redaktırlerıne

Obılıstıq avdandıq kəzetterdıń redaktırlerıne

Ortalıq partıja kəmıjtetınıń 1931-şılı 16 apreldegi „Çumıscs avsı, tılcıleri qozqalısın qata quruv tuvralı" qarılarına sıgıjtıp, Qazaqstan ornındaluvın tekseryv ycın Ölkelık partıja kəmıjtetı Aqtəbe, Oń tystık Qazaqstan, Qaraqandı, Almatı obılıstarında bır sıpıra avdandıq kəzetterge zertteu cyrgızdı.

Zerttevden keringenı; çumıscs avsı tılcıleri qozqalısın qajta duruv çumısın cyrgızgen-ja bul çumıstı ıstep çatqan çeke kəzetter qana bolmasa çalpı alqandarı. Ortalıq kəmıjtetet qavlıcsınıń ornındaluvı mıylde nacar; Çumıscs avsı tılcıleri çumısınıń çana tyrlerınıń rejdı, ekpındı bırıjgədıler çurtcılıq ketermesı, ondıstı tərtıptev esebı orandasuv çana basqalarınıń ıske asırıluvı nacar.

Obılıstıq avdandıq partıja kəmıjtetterı, obılıstıq, avdandıq kəzetter çumısın, avsı tılcıleriınıń çumısına əlı nolsa saralap basclıq etpedı. Çeke avdandıq partıja kəmıjtetterı ortalıq kəmıjtettın 16-apreldegı qavlısın orındav tygelı zerttevge dejın mundaj qavlıcardıń barlıqında bılmegen (Keles Tyrkıstan, Qızılorda).

Çumıscs, avsı tılcıleri men çumıstı çete başqalamavcılıq natıjesınde Qazaqstan baspasezınıń çumısın da ortalıq partıja kəmıjtetınıń qavlıcarın malavcılıq bolıp keldı, baspasəzdıń ekpındı bırıjgadılerın calajaj qura saluv rejdılerdı kepcılıktı qatnastırmaj tek kəzet qızmetcılerınıń kycı men etkızıvı çumısın avsı tılcıleriın ujımdastırudıń kyni ozqan tyrı yjırmecıldık, çeke derbes çumısın avsı tılcıleriın elemev çana basqalarınıń. Munıń natıjesınde Qazaqstan baspa sezınıń kepcılık ben, əsıresə avsı tılcıleri men bajlanısına cek bolıp otır.

Ölkelık partıja kəmıjteti Obılıstıq avdandıq, partıja kəmıjtetterındegı "obılıstıq kəzetterdıń basqarmalarına dıqqat, avdandıq kəzetterdıń kəsınıń basqarmalarına çumısın, avsı tılcıleri men çumıstıń çajın, mylde nacar dep tavıp mınadaj qarardı çırgızyvdı kerek tanadı:

1. „Ər bır çumısın, avsı tılcıleri ekpındı ər bır ekpındı çumısın avsı tılcısı" degen uran menenerıı kəsıptegı avsı caruvacılıqındaqı ekpındılerdı çumısın avsı tılcıleri qatarına tartıp çumısın avsı tılcıleri qozqalısın mejlıncе kycejtıyv Qazaqstannıń partıja ujımdarına baspasezınıń ekpındı mındetı bolsın.

Negızgı kəsıp ornındarında. çana qurılısında (Qaraqandı, Embı nepti Qorqasın zavatı qurılısı, Rıjdır, Balqac kəmbınatı qurılısı, Qarsaqpaj, Tvrıksıp) sapqozdarda, M T bstarda, qalqozdarda çumısın avsı tılcıleri qozqalısın kycejtıyvge; sol sıqajtı avsı tılcıleri arasındaqı çumıstı kycejtıyvge ajırılqa kəlıl qojılsın.

2. 1932-şı dekabır ıcınde, 1932-şı qıjnuvar ıcınde Qazaqstannıń kəsıp ornındarında, sapqozdarında, M-T bstarında, qalqozdarında çumısın avsı tılcıleriınıń (baspa sez ekpındılerı.ın) keń çıjılıstarı etkızılıp ol çıjılıstarda Ortalıq partıja kəmıjtetınıń çumısın, avsı tılcıleri qozqalısın qajta quruv tuvralı" tekmengı baspa sezdıń mındetterı tuvralı bstalın coldastırılıstı. Çartın ornındav negızgı ər bır kəsıp ornındı sapqozdın, qalqozdıń çaqdajına qsraj çumısın avsı tılcıleri çumısınıń tırlerın ıske asıruv tuvralı qavlıların sonı talqılansın,

Bul vəqıtıń ıcınde çumısın avsı tılcıleriınıń avdandıq maçılısterı syletterı etkızılsın çumısın avsı tılcıleriınıń çıjılıstarın syletterın etkızyv avdandıq partıja kəmıjtetterına avdandıq kəzetterge çyktelsın. Buqan çalpı baspasezdıń etyv ornındı partıja kəmıjtetterıne, obılıstıq kəzetterdıń basqarmalarına tapsırılsın.

3. Obılıstıq avdandıq kəzetterdıń çumısın avsı tılcılerıne saralap basclıq qıluv qamtamasız etılsın. Munıń ycın avdandarda bır bəgajlas kəsıp orındarındaqı, bır bəgajlas, qızmette cılerı men çumıstıń çajın, mylde nacar dep tavıp mınadaj qarardı çırgızyvdı kerek tanadı:

1. „Ər bır çumısın, avsı tılcıleri ekpındı ər bır ekpındı çumısın avsı tılcısı" degen uran menenerıı kəsıptegı avsı caruvacılıqındaqı ekpındılerdı çumısın avsı tılcıleri qatarına tartıp çumısın avsı tılcıleri qozqalısın mejlıncе kycejtıyv Qazaqstannıń partıja ujımdarına baspasezınıń ekpındı mındetı bolsın.

Negızgı kəsıp ornındarında. çana qurılısında (Qaraqandı, Embı nepti Qorqasın zavatı qurılısı, Rıjdır, Balqac kəmbınatı qurılısı, Qarsaqpaj, Tvrıksıp) sapqozdarda, M T bstarda, qalqozdarda çumısın avsı tılcıleri qozqalısın kycejtıyvge; sol sıqajtı avsı tılcıleri arasındaqı çumıstı kycejtıyvge ajırılqa kəlıl qojılsın.

2. Bykıl çumısın, avsı tılcıleri qozqalısın-ıń çetekcı buvranı" baspa sezdıń ekpındı bırıjgədılerı dep tanıp Ölkelık partıja kəmıjtetı Qazaqstannıń baspasezın derbes çumısp avsı tılcıleriınıń (baspa sez ekpındılerı.ın) keń çıjılıstarı etkızılıp ol çıjılıstarda Ortalıq partıja kəmıjtetınıń çumısın, avsı tılcıleri qozqalısın qajta quruv tuvralı" tekmengı baspa sezdıń mındetterı tuvralı bstalın coldastırılıstı. Çartın ornındav negızgı ər bır kəsıp ornındı sapqozdın, qalqozdıń çaqdajına qsraj çumısın avsı tılcıleri çumısınıń tırlerın ıske asıruv tuvralı qavlıların sonı talqılansın,

Bul vəqıtıń ıcınde çumısın avsı tılcıleriınıń avdandıq maçılısterı syletterı etkızılsın çumısın avsı tılcıleriınıń çıjılıstarın syletterın etkızyv avdandıq partıja kəmıjtetterına avdandıq kəzetterge çyktelsın. Buqan çalpı baspasezdıń etyv obılıstıq partıja-kəmıjtetterıne, obılıstıq kəzetterdıń basqarmalarına tapsırılsın.

3. Obılıstıq avdandıq kəzetterdıń çumısın avsı, tılcılerıne saralap basclıq qıluv qamtamasız etılsın. Munıń ycın avdandarda bır bəgajlas kəsıp orındarındaqı, bır bəgajlas, qızmette cılerı men çumıstıń çajın, mylde nacar dep tavıp mınadaj qarardı çırgızyvdı kerek tanadı:

1. „Ər bır çumısın, avsı tılcıleri ekpındı ər bır ekpındı çumısın avsı tılcısı" degen uran menenerıı kəsıptegı avsı caruvacılıqındaqı ekpındılerdı çumısın avsı tılcıleri qatarına tartıp çumısın avsı tılcıleri qozqalısın mejlıncе kycejtıyv Qazaqstannıń partıja ujımdarına baspasezınıń ekpındı mındetı bolsın.

Negızgı kəsıp ornındarında. çana qurılısında (Qaraqandı, Embı nepti Qorqasın zavatı qurılısı, Rıjdır, Balqac kəmbınatı qurılısı, Qarsaqpaj, Tvrıksıp) sapqozdarda, M T bstarda, qalqozdarda çumısın avsı tılcıleri qozqalısın kycejtıyvge; sol sıqajtı avsı tılcıleri arasındaqı çumıstı kycejtıyvge ajırılqa kəlıl qojılsın.

2. 1932-şı dekabır ıcınde, 1932-şı qıjnuvar ıcınde Qazaqstannıń kəsıp ornındarında, sapqozdarında, M-T bstarında, qalqozdarında çumısın avsı tılcıleriınıń (baspa sez ekpındılerı.ın) keń çıjılıstarı etkızılıp ol çıjılıstarda Ortalıq partıja kəmıjtetınıń çumısın, avsı tılcıleri qozqalısın qajta quruv tuvralı" tekmengı baspa sezdıń mındetterı tuvralı bstalın coldastırılıstı. Çartın ornındav negızgı ər bır kəsıp ornındı sapqozdın, qalqozdıń çaqdajına qsraj çumısın avsı tılcıleri çumısınıń tırlerın ıske asıruv tuvralı qavlıların sonı talqılansın,

Bul vəqıtıń ıcınde çumısın avsı tılcıleriınıń avdandıq maçılısterı syletterı etkızılsın çumısın avsı tılcıleriınıń çıjılıstarın syletterın etkızyv avdandıq partıja kəmıjtetterına avdandıq kəzetterge çyktelsın. Buqan çalpı baspasezdıń etyv obılıstıq partıja-kəmıjtetterıne, obılıstıq kəzetterdıń basqarmalarına tapsırılsın.

3. Obılıstıq avdandıq kəzetterdıń çumısın avsı, tılcılerıne saralap basclıq qıluv qamtamasız etılsın. Munıń ycın avdandarda bır bəgajlas kəsıp orındarındaqı, bır bəgajlas, qızmette cılerı men çumıstıń çajın, mylde nacar dep tavıp mınadaj qarardı çırgızyvdı kerek tanadı:

1. „Ər bır çumısın, avsı tılcıleri ekpındı ər bır ekpındı çumısın avsı tılcısı" degen uran menenerıı kəsıptegı avsı caruvacılıqındaqı ekpındılerdı çumısın avsı tılcıleri qatarına tartıp çumısın avsı tılcıleri qozqalısın mejlıncе kycejtıyv Qazaqstannıń partıja ujımdarına baspasezınıń ekpındı mındetı bolsın.

Negızgı kəsıp ornındarında. çana qurılısında (Qaraqandı, Embı nepti Qorqasın zavatı qurılısı, Rıjdır, Balqac kəmbınatı qurılısı, Qarsaqpaj, Tvrıksıp) sapqozdarda, M T bstarda, qalqozdarda çumısın avsı tılcıleri qozqalısın kycejtıyvge; sol sıqajtı avsı tılcıleri arasındaqı çumıstı kycejtıyvge ajırılqa kəlıl qojılsın.

2. Bykıl çumısın, avsı tılcıleri qozqalısın-ıń çetekcı buvranı" baspa sezdıń ekpındı bırıjgədılerı dep tanıp Ölkelık partıja kəmıjtetı Qazaqstannıń baspasezın derbes çumısp avsı tılcıleriınıń (baspa sez ekpındılerı.ın) keń çıjılıstarı etkızılıp ol çıjılıstarda Ortalıq partıja kəmıjtetınıń çumısın, avsı tılcıleri qozqalısın qajta quruv tuvralı" tekmengı baspa sezdıń mındetterı tuvralı bstalın coldastırılıstı. Çartın ornındav negızgı ər bır kəsıp ornındı sapqozdın, qalqozdıń çaqdajına qsraj çumısın avsı tılcıleri çumısınıń tırlerın ıske asıruv tuvralı qavlıların sonı talqılansın,

Bul vəqıtıń ıcınde çumısın avsı tılcıleriınıń avdandıq maçılısterı syletterı etkızılsın çumısın avsı tılcıleriınıń çıjılıstarın syletterın etkızyv avdandıq partıja kəmıjtetterına avdandıq kəzetterge çyktelsın. Buqan çalpı baspasezdıń etyv obılıstıq partıja-kəmıjtetterıne, obılıstıq kəzetterdıń basqarmalarına tapsırılsın.

3. Obılıstıq avdandıq kəzetterdıń çumısın avsı, tılcılerıne saralap basclıq qıluv qamtamasız etılsın. Munıń ycın avdandarda bır bəgajlas kəsıp orındarındaqı, bır bəgajlas, qızmette

Qalqozdarda, tabıstı durıstap.

Bəlyvge basclıq ete bılyv kerek.

Cıqıbs Qazaqstan obılıstı, tıjırmen alımın qospaqanda, astıq çosparın artıqşa men orındadı. Bul ırı tabıs devge boladı.

Alajda, kemcılıkte çoq emes. Yj'kenı, obılıs kelemınde, tuqım qorın qarav çumısın adam ajtqısız nacar tyrde çyrıp çatır. Kynı bygynge cejın bul çumısqa, bəlcesektık qarqın berıp qızuv tyrde kırısken " avdan çoq desе bolqandaj..

Bul ərıjne, ylken kemcılık. Tuqım qorın qurav ırı mındettın bırı cısında, aıdımızdaqı çazıq egıstıń taqdırın cecetın məselenıń bırı oıs tuqım' məselesı.

Bul ər çaqınan bolsa, ekıncı çaqınan qalqozdardıń tabıs bəlyv çumısında osbqan bajlanısqı çumıs qoj. Astıq çosparın orındaqan men tuqım qorın quramaj turıp, zattaj tabıstı bəlyvge erılne molmajdı.

Qlaj bolsa, qalqozdarda tabıstı bəlyv ycın kyrese bılyv kerek. Ol ycın en aldı men qolqa alıtın çumıs astıq çosparın orındav men qatar, tuqım qorın quruv çumısı.

Uqıpnuvda kerek, uqındıara da bılyv kerek. Qalqozdarda, tabıstı, partıja, ykımet kərsetıp otırqan merzımınıń ıcınde, eşbıyvımız çəne durıstap bəlyvdın ajbırqca manıszı bar.

Qalqozdardıń uqajtuv çənınen bolsan, qalqozcılardıń beısendılıgın keteryv çənınen bolsın, tabıstı uvaqıtında bəlyv durıstap bəlyvı ete manıszdı məselе

Sondıqtan, partıja ujımdarınıń çəne baspa sezderdıń de aldında turqan mındetter, qalın qalqozcılardı çaqsılap uqındırıp, tuqım qorın quruv çosparların tez orındatuvqa basclıq etyv bolıp kerek.

Qalqozdarda tabıs bəlyv çənınde degı partıja ujımdarınıń ekıncı bır basta mındetındegı kyşı bygynge cejın qalqozdardan ərılıp çetbegen tengermenı qurtuv çumısı.

Bul məselе tuvralı ortalıq partıja kəmıjtetınıń tılı „pravda„ qalqozcılar alı satsıjalıs bolıp çetken çoq, olar qalqozqa kırgen de nece atasınan berı kele çatqan ədet salıtarınan ərıdın ajıqqan çoq. Osınıń çav taptırı, adamdarı qalqozdardıń ıcındegı, mecev arıtta qalqan qalqozcılar arqılı, çyrgızyvge tırısadı: Syjtıp bykıl qalqozdarda, usaq burçuvadı.

Arqalıq batır elge keledı. Elge kelse, syjgen çarı (jalı) Qara kezdı, qan şıeldıkke alıp, solıorlıqqa cıdaj almaj, Qara kezqajdıdan elgen sıjaqtı. Arqalıqtıń çonı çaqsıbıp, çana çolına ustap Berdı Arqalıqtıń çoldastarı da eldı. Endı ajanalın nedar? arqalıq açı qandı eltırmeı bolıp keledı

Bıraq,bajaqtı Keken men Bedsen degen bıjıer çanə Çaqsıbıqtegen Arqalıqtıń dosı Arqalıqə elırıyvge kelgende, „menıń surajın degenım osı ekevı. Menıń çolım menıń qolqam, osı ekeındej bolar dep surap turmın" dejdı Çaqsıbıq.

Arqalıq, „qap! qap! berdım qolqandı" dejdı. Sonı men qan Açı aman qaladı. Bıraq, Arqalıqı qandı taqısnan tysıredı „Ejsıjlep qan boluvqa Keken bıjmen Bejsen bıj sender ıslajsıq. Mına taqta sender otır. Tyrqıjında, alqalı keneste, elın çayqa sermejtyn, qan bolıp, el ıslev Keken saqan ıslajsıq" dejdı Arqalıq.

Budan arqalıqtıń Açı qanmen, tek menı nege ustap berdıń degen, qara basınıń arazdıqı men qarsı bolıp çyrgennın keremız. Teginde; Arqalıq qalın qara buqaranıń sezın segıp, solardıń tajaqın soqıp çyrgen batır emes. ekendıgı kerınedı. Keken arqalıqtıń,

„at bajlajtın tı e.ım,
El çajlajtın beldıgım.
Qanatımda tıqajım
Tabanımda tıqajım"

dese degendej qoj.

Arqalıq, sol kezde qazaq,qandarımen bıjlerdın tıregı, qanatı, qujrıqatı bolqan batır ekendıgı Arqalıqtıń osı ısınen-aq kerınıp otır qoj. Bır sezınde Arqalıqtıń ezıde, solaj ekenın ajtqı saladı.

Raş, arqrıqtıń kej bır sezderınde, „El", „qanın qazaq çıt" degen sezder kezdesıp otırdı. Bıraq ondaj sezdı qanda bıjerde, bajlarda ajtatın sezdeqoj.

Sonıqtan Arqalıqtıń qalıqcılıqdep altuvqada bolmadı. Yjtkenı, Arqalıqtıń qalıq ycın ıstegen ıside çoq, qaloq ycın azaj ıegıpıe kergen çoq. Çalqıszqan ycın, onın „sarı kez alıycın" ezınıń qara basın ycın qına kyresıp çyrgenın keremız.

Arqalıq dyrıpıttıń elıne qajtarada. Dyrıpıttıń qanının qızına bergen yvadesı bar, yvadınınca barıp qannın qıznın alıp jajtadı.

Qalaj ekenı belgısız, bıraq Açı qan, vajta taqına otırıp alıdı. Arqalıqqa bır çaqınan bul qan çav bolıp, dyrıpıttıń qanı ekı çav bolıp aladı.

Ekı qan sırıgıp, Arqalıqtıń ustavdın çolın qarastradı. Bejsen bıj, Arqalıqqa „Arqaçan,... sızden kyc ketıl. Ykımetke endı munan bulaj qarsı turuvqa uvaqıt çoq" degen sezdı ajtadı.

Keken bıj, qan men soqısalıq dep bır az tırsadı, bıraq bejsen kenbejdı Sonı men, Arqalıq batır, tav arasına qacıp, kecıp ketedı. Arqalıq tav arasında qacıp çyrıp çoldasın men sojlesken de,...men burın, eldın syjgenarda kerı qan men bıjlerı mınetyn teke çavmıt edım" qajnalıp dosına munın caqadı.

Osı ongımeden kejın Arqalıqə ujqtajdı. Arqalıq ojqtap çatqanda, uzın saqalı bar, qara kerej qabannaj bawrına aruvaqı tysınde kerınedı" (aruvaq çurtqa kerınıp saqnaqa cıqadı)..

Aruvaq bır az sez sojlejdı. Sezınıń ajaqında „sen az kyndemenıń qasına kelersıń, qolında qa aqnajzan,belındegı aq semser betındegı qalqanın, ışıq tıaqı sadaqın, əərıde adıra qalar, Qalqarma! qozım qajqırma" dep bıtıredı. Arqalıq cocıp ojanadı

Osı tysti kergennen kejın kyn aralajdı. Batırdıń çoldasın Egı çavqa satıbıp, Arqalıqtıń qaru vsəz bajqavsızda qolqa tyşıredı, sonı men arqalıq çav qotına çqqa ucıp, əledı manaqı „qasekennıń" aruvqınınıń ajtqan sezı (arqalıqtıń tysı) taqı rasqa cıqadı.

„Arqalıq batır" dın uvaqıdajı osı men bıtedı. „Arqalıq batır" dın, basıb, bastı kemcılıkterı men qataları mına osılar.

Bızdıń maqsatımız, „Arqalıq batır" dı tarbjaqı qajqıb uvajqa" (cın bolqan uvaqıqqa devge bolama? „Arqalıq batır" dın (pıjesesınıń maqsatı ne? „Arqalıq batır" dan, purıletarı

(bası bırıncı bette)

Satsıjaldı qurılıs majdanındaqı ulı tabıs.

Et kəmbıjnatınıń ertenyvı tuvralı ajıptılaroqa sot.

Anıqtı ajıptav qoıtındısınan.

Əretıtıń zıjanı Əktəbırdıń 6-kynı tyndе Semej et kəmbıjnatınıń salınıp çatqan et tonazıtatın (qolsdelnık) bəlımınıń ıcınen duv etıp qaptap çanqan otqaravslıdaturqan melıjısıje menen ojynıttınıcınde ot tonazıtqısc ıcın çe tygel çajılıp sodan qurılıstın, basqa taravları bojnaqa qazb kanserıı zavalına, çənə uva çatca çasalqan elıktır əstansasın na ertene barqan.

Əktəbırdıń 1-ıne qurılıs salıuv çumısın mınadaj ornındalıdı: et tonazıtatın bəlım 65 pursentı, kanserıı zavalı 83 pursentı bojna 77 purseント. Mantaqdav çumısın et tonazıtatın bəlımde 22 purseント, bojnada 25 purseント.

Əretten kejın Et tonazıtatın bəlımnıń saluv çumısınıń 50% Mantaq çumısın 50,bojnanıń saluv çumısın 15 pursentı, Mantaq 10 purseント, kənsersı qazb zavalıs. saluv çumısınıń 20 pursentı mantaq çumısınıń 40 pursentı bozbıqanı taqajındadıdı.

Camalap qajtadan tyzetıp saluv çumısına aıtılın baqasın men 2,5 myljen som qaraçat kerek dep tabılıqan.

Orıttıń cıqıuv sebebı

Et kəmbıjnatınıń neden ər tengenı ıdıdı tabılıqan çoq. Ajıptav qorıtındısınıń məlımeterıne qaraqanda uvaqıqqa bılaj bolıpdı. Orıttıń nastıqan gerıtınıń ozazbıtatın seqınıń 2 qatarlıdaqı „a" çəne „ba" seksıjalarınıń bolqan.

Sapcs kamıjsıesınıń nul qorıtındısqa kelyvıne sebep bolqandıdar: Bul seksıjalarda çumıs gerıtınıń ete nacar bolqan, orıtke çanıbıc durılıs materıjaldarı qalaj bolsa solaj çata bergen (gorpujım pıletasın quruvqa dajındalqan aqactar)

„B" seksıjasında çyrgızılgen çumıstar erıt apatınan ete saq boluvdı tılejın çumıstar bolqan onı men qasat bul sessıjaqa, çeljımejtın koldenen qaraqan kısıge ne bolıp çalqanı bajqavsız bılqan. Sapcs kamıjsıje erıt apatına ucıratqan orıttın cıquvına eki tyrlı sebep bolqan dep tabadı.

Bırıncı sebep; andavsızda tysıp qalqan, ədejı qaldırıp ketken, ne bolmasa, ədejlep aparıp qan, onı ıc kım baqılamaqan. saıqan ottan bastaluvs mymkın Pırarap Bılasok erıt cıqatın avel bastap bır az pıqıp çatqan kynı qurılısta deçorda bolqan, bolıuv kerek. bıraq qaravslıda (kyzette) me-

Ekıncı sebep: Elıktır sımdarlıstse, çe çəqbın qarastırmaqan. Sabın bırıne bırınıń tıjyvınen otqan birıncı sebep çandıraqanda.

Menıń pıkırımce orıttıń cıqıuvına sebep bolıuvs çumıs kezınde Gerpolımnıń tutanuvınan, bul bır az pıqıstıp çatıp çatıp aarıp, qaramajqa tıjyvı mymkın yıtkenı çumıs kezınde qaramajtaqtajakepteglıpqalıpçyrdı Ot osıdan bastalıp barıp aqac çanqaqa tıjyvı mymkın. Sodan keterılıp ketyvı mymkın. Orıttıń davlap ketyvıne bırıncı, ekıncı qatardaqı terıt canıbın boluvsızerekce sebep bolqan. Kez ben kergen Cersakıptıń kərsetyvınen

Orıtke ajıptaluvcılar

Ajıptalqan 21 kısınıń ıcınde: Et kəmbıjnatınıń burınqı nacalnıgı Aspandıqar Kənçe ulı Kənçe ulı R.S.P.S.R qılmıs zaqanınıń III bstatıjasın men ajıptaldı (Salqın qaraqan)

Ekıncı ajıpker: Et kəmbıjnatınıń bas ençenerı Bjaan Mestıruvsc Kyryvpnop, onı men qurılıs nacalnıgınıń orınbasarı bolqan, çəne onın orınbasarı çasımaman Pankop Baselej Apanovsc bul ekevınıń ajıptaluvı qurılıstın ajnalasın saluv çumısınan tysken ker çerden qadaqajap fazalattırmaqan,pıraraptarqa tazartuvtırılıp berılgen bujrıqtarın teksermegen, olkezde qurılıstın ajnalasına qotım qorda kəseje bergen.

Munı men qasatençener Kyryvpnop mantaq bəlımınıń qımsaıtı maçınelerdı qojuvqa, mətırıjal çıjnajtın ıskılattı kenejtıyvtuvralı ajıtqandarın elemegen Mundaj qılıq qurılıstı çojuvqa çol acqan.

Osınıń saldarınan orıttıń kezınde 10 qımsaıtı maçınje ıskə çaramaj bylınıp qaldı. baqalajanda 15 mın somdıq altın aqaça eseni men bolqan.

Ajıptılar kynəsın mojnına almadı. Qurılıstıń ajnalasın tazartıp ustavqa, kezınde tıjanıs port kycı çetkılık bolmadı, çəne ondaj çumısqa çumısclar bolmadı degen sıltavqa syjedı.

Taqıda salqındı çəninen ajıptalqandar et kəmbıjnatınıń et tonazıtatın seqınındaqı is oıdırıyvcılerı: Anton Josporıe Bılasek çəne Əleksandr Əndrejıc Kəstolok. Bılasık çəne Kəstolonnıń ajıptaluv sebebı çarbıqıysırelın elektırdı çaqsılap orıtatıqan. Saluv alanına erıt ketyvgə çaqdajsız qıp elektırsımdarın qısqa çasaqan, bul çəne bır nece qasat ajtılqan Pıraraptarda orıtke qarsı baqılavdı qojıp alqan. Qurılıstın ıcınde çumısclar temekı tartasergen, saluv məterıjaldarın pırıjmısqa taqı basqa otın nərselerge çıbıtqan, bularqa urıqsat berılgen. Elektır kycı memtemır pısbıruvda ot apatına qarısb caralar qoldanılmaqan.

Orıtke qojılatın çırma bolmaqan. Otqa tez çanıp ketetın qamıs, çırpı sıqıldı məterıjaldar et tonazıtatın bəlımge yjılıe berılıp çıqıbıp, onı men çumısqa çıbıtqan çəne çumısqa çıbıtqan çəne çumısqa çıbıtqan çəne